

TRETS DE L'ESPIRITUALITAT DELS SAGRATS CORS

Pere Riera i Cànaves, MSSCC (+)

Introducció

Tota espiritualitat que tengui un abast tan ample com la que s'inspira en el Cor de Jesús o en el de Maria, així como la que rep el vigor de tots dos, en la pràctica admet diversos matisos i interpretacions. En efecte, quan parlam del Cor de Jesús, per exemple, en darrer terme ens referim a la seva Persona considerant-la des de l'angle de l'amor.

Ara bé, en aquest amor podem subratllar la misericòrdia, la gratuïtat, la universalitat, etc. Però també podem contemplar-lo com a amor no correspost i d'aquí vingué la reparació, tan característica d'algunes expressions de la devoció al Sagrat Cor. Hi haurà qui s'estima més recalcar el caràcter diví d'aquest amor, l'expressió del qual més palpable rau en la presència real de Jesús en l'Eucaristia. També aquesta forma ha tingut i té la seva expressió en l'adoració, etc. Una altra manifestació és la consagració, personal i col·lectiva, àdhuc la dels Estats. El P. Joaquim Rosselló i Ferrà aspirà a la consagració del món sencer als Sagrats Cors.

No dubtam que el P. Joaquim Rosselló conegué d'una o altra manera quelcom d'aquestes formes, sobretot a través de la línia predominant, representada per la mística Santa Margarita Maria d'Alacoque (1647-1690), monja de la Visitació de Paray-le-Monial (Borgonya). Una de les seves aportacions fou promoure la festa litúrgica del Cor de Jesús, tasca gens fàcil

per raons de tipus teològic que no podem exposar aquí. Diguem que a Mallorca s'aconseguí l'ofici litúrgic a finals del segle XVIII i, amb el papa Pius IX, l'any 1856 la festa s'estengué a tota l'Església Catòlica.

Diguem que al segle XIX aquesta devoció es popularitzà. I hi contribuí notablement a Mallorca la generació de preveres contemporània del P. Joaquim Rosselló, com direm.

Al mateix segle sorgiren in comptables instituts religiosos que, d'una forma o altra, es remetien als Sagrats Cors. En destaquen els instituts amb finalitat missionera o de beneficència. Tinguem present que els hospitals i fins i tot les escoles són originàriament creacions del cristianisme. En concret, ni tan sols l'Estat liberal del segle XIX tingué recursos per a respondre al que suposava crear aquestes institucions que avui consideram imprescindibles. Per això, unes lleis de vegades prohibien o coartaven aquests instituts, i per altra banda les afavorien i promovien.

Nosaltres descriurem breument com rebé aquesta devoció el P. Joaquim Rosselló i Ferrà i, d'altra banda, observarem que alguns dels desenvolupaments actuals li confereixen un caràcter més missioner i més compromès amb la sort de la majoria de la humanitat, és a dir, amb aquells que en la Congregació anomenam traspassats, com a presència del Traspassat, que té el cor obert.

1. La primera experiència: el foc dels Sagrats Cors

El primer que coneixem, a través de les Notes autobiogràfiques del P. Joaquim, ens remet a l'"amor foc" que brosta dels Sagrats Cors. Aquí rau la primera experiència del nin i adolescent Joaquim, que li transmeté el jesuïta madrileny Gmà.

Gregorio Trigueros. N'arranca la dimensió apostòlica i missionera de la forma d'entendre la devoció als Sagrats Cors. En tal orientació s'aprofita un text de l'evangeli, Lc 12,49: "He vingut a calar foc a la terra, i què vull sinó que cremi?" El text no diu literalment allò que n'entengué el P. Joaquim i abans d'ell altres missioners. Però fou un recurs extraordinàriament fecund per a desenvolupar el caràcter missioner del presbiterat, per exemple.

2. Eclesialitat de la devoció al Cor de Jesús

El vessant eclesial i providencialista deriva de l'experiència de Sta. Margarita Maria d'Alacoque. Ella captà que la devoció al Cor de Jesús era un do de Déu per als temps moderns. Visqué durant el Barroc, època en què a França començaren a manifestar-se costums més lliures, mentre tímidament s'obria pas el lliure pensament i els reis absoluts, en concret Lluís XIV, anaven retallant la influència del papa.

Ens trobam en els inicis del gal·licanisme francès, del regalisme espanyol i del josefinisme austrohongarès. Tots coincideixen que, dins un món organitzat sota el signe cristià, és a dir, dins l'anomenada cristiandat, el rei es declara com l'últim responsable dels seus ciutadans, cosa que inclou molt especialment la religió cristiana. Aquelles manifestacions del poder real no podien donar-se en una societat liberal. Tot i amb això, es preparava l'ambient perquè aquella s'obris pas. En aquest ambient, la interpretació que ve de Paray-le-Monial destaca, per una part, un sentiment d'acorrallament de l'Església i, per tant, de Jesús. Però, com a contrapartida, l'amor que calarà en els cors dels devots del Sagrat Cor el repararà de l'arraconament a què es veu socialment sotmès. L'Església guanyarà en un sentit més profund de la fidelitat, que arrelarà en els seus membres.

3. El segle XIX, segle de les revolucions

Amb les revolucions del segle XIX s'imposà el paradigma liberal, encara que la monarquia borbònica pretengué frenar-lo. Els filòsofs de finals del segle XVII i del segle XVIII s'imposaren a través de l'estil social que es coneix com a liberalisme. La religió passa a ser qüestió individual. No oblidem que, a la Monarquia hispànica, fou més important el que passà a les Corts de Cadis i en l'experimentació truncada del règim constitucional que la mateixa invasió de Napoleó, el 1808.

És en aquest sentit que el P. Fundador visqué una experiència que declarava en fallida la cristiandat. El poder papal i eclesiàstic en general havia de desaparèixer de l'orde públic. Ni tan sols era acceptat el poder decisiu de l'Església com a religió única. S'obria pas una època en la qual s'introduïa el pluralisme religiós. La constitució de 1876 obrí la porta a una certa tolerància religiosa, aplicada a petits grups de protestants, la majoria estrangers, promotors de grans obres públiques. Ferrocarrils, l'albufera de Mallorca, etc.

Les crítiques dels il·lustrats influïren en la promoció d'una religiositat menys extravertida i de tendències individualistes. Per la qual cosa, en aquests temps, molts de catòlics no mostrarien les formes del fervor anterior del catolicisme del Barroc, massiu, extravertit, espectacular, amb expressions socials que vinculaven les autoritats públiques. Segons la teoria liberal, l'Estat no havia d'entrar en aquestes manifestacions. Observem que aquest estil, a partir del concili Vaticà II (1962-1965), no és ja pedra d'ensopec per a l'Església, encara que darrerament hi ha intents de restaurar el poder eclesiàstic sobre la societat civil.

Durant el segle XIX havien desaparegut molts d'elements que havien vertebrat l'Església, tals com els ordes religiosos, amb les seves escoles, la seva beneficència, els seus ordes tercers, etc., de manera que els catòlics estaven desarticulats.

Aquesta és la fredor que detectà el P. Fundador i, per sortir-ne, lluità tota la vida des de fronts diversos. Aquí ens fixam sols en un d'aquests aspectes: la síntesi pròpia per a entendre la devoció al Cor de Jesús.

4. Elements de la mística medieval centreeuropea

L'esperit contemplatiu del P. Joaquim el dugué a entrar en contacte amb la mística medieval, possiblement a través de les lectures del Breviari, que eren més nombroses i llargues que ara. La mística germànica el marcà, així com certes línies de sant Bonaventura, etc., de manera que en l'epistolari i sobretot en els *Piadosos Ejercicios* té expressions agosarades per mostrar l'anhel d'identificar-se amb els Sagrats Cors, d'entrar en la nafra del Costat de Crist, etc.

5. La popularització d'una devoció elitista i conventual

L'experiència missionera, heretada del Gmà. Trigueros, el féu apòstol d'aquesta espiritualitat, de manera que en el seu temps, àdhuc als primers números d'*El Mensajero del Corazón de Jesús*, en una crònica, que possiblement va ser escrita per Josep Maria Quadrado,¹ militant de la Unidad Católica i periodista a Madrid i Mallorca, es deia que el grup de preveres joves havia tret aquesta devoció del que podríem dir aristocràcies de l'espiritualitat, és a dir, dels monestirs, per a donar-li una dimensió popular. Pertanyen a la generació

¹ Considerat com un dels millors historiadors mallorquins, encara que era menorquí de naixement.

d'amics del seminarista Joaquim que, pel seu ardor missioner, era anomenat per ells "el Lluís dels temps moderns".

6. Un presbiteri missioner, enfront del presbiteri de beneficiats

Al servei del poble i de la seva revitalització espiritual hi ha d'estar el presbiteri, renovat en el seu fervor ardent. La manca de ministeri pastoral d'una bona part del clergat, que vivia del seu benefici, casos en què el celibat no es vivia, algun dels preveres que simpatitzava amb les idees liberals, etc., marcaven pel P. Joaquim un grau de fredor espiritual greu. És evident que no podem posar en el mateix pla totes aquelles deficiències. Més encara, la simpatia amb el liberalisme no tenia res de dolent; però sí que era considerat perjudicial pels papes, bisbes, etc., i pels catòlics que rebien tota la formació a través d'ells, com era el cas del P. Joaquim.

Per això, és una nova aportació carismàtica del P. Joaquim a la Vida Religiosa la que vincula no ja una congregació a aquesta espiritualitat, sinó el clergat i el poble. En aquest sentit, un dels bisbes que més se significaren en el concili Vaticà II a promoure l'espiritualitat del clergat secular, escrigué del P. Joaquim Rosselló que havia estat un dels sacerdots que més difongueren la devoció als SS. Cors i que anhelaren la consagració del món a ells.²

Les revelacions de Sta. Margarita M. parlen del lloc especial de França i dels jesuïtes en la devoció al Cor de Jesús. El Bt. Hoyos al·ludeix Espanya. El fundador de l'Apostolat de l'Oració, P. H. Ramière, difongué la idea del regnat social del Cor de Jesús. Tota aquesta pseudopolitització d'aquesta devoció fou coneguda pel P. Joaquim; però ell no hi entrà mai, si

² Cf. André M. CHARUE, *Le clergé diocésain tel qu'un évêque le voit et le souhaite*, Tournai 1960, pàg. 257-258.

bé compartia els mites de Recared, Reis Catòlics, St. Ignasi, Felip II, com a paradigmes de la Unitat Catòlica d'Espanya. A França n'hi havia de paral·lels, ja que hi nasqué aquesta casta de mitologia oratòria.

7. Altres elements carismàtics de la Congregació

D'altra banda, la nostra espiritualitat no prové només dels SS. Cors. Hi ha, de més a més, uns referents eclesials que marcaren els nostres orígens i els condicionaren. El P. Fundador transmeté no sols un tarannà d'amistat, d'acollida amb els preveres, sinó que redescobrí el sentit funcional o ministerial del presbiteri, molt apagat per una visió quasi exclusivament cultural. El P. Joaquim fou creatiu en la projecció ministerial en clau missionera. Per això, anys abans de fundar havia articulat un equip missioner que tingué continuïtat en la Congregació. La fundació consistí realment a donar una dimensió comunitària a ambdós referents espirituals: els SS. Cors i la missió presbiteral.

8. Resposta a l'individualisme i al pluralisme de la societat liberal: una nova espiritualitat

Davant la situació revolucionària del segle XIX, el P. Joaquim hauria pogut caure en el tremendisme, com els catalans St. Antoni M. Claret, missioner de primera fila i publicista inigualable, o el gran integrista Fèlix Sardà i Salvany, tots dos coneguts pel P. Joaquim. Possiblement fou la lectura constant de l'Esclitura que, enlloc d'estirar-lo al tremendisme, el llançà a un projecte més esperançat. "Déu desitja atreure la humanitat per comunicar-li la seva felicitat..."³. Atracció i felicitat són dues realitats que tenen la capacitat de renovar tota aquesta espiritualitat.

³ Cf. *Puntos Básicos de nuestro Instituto*, 13 i *Reglas*, 7.

Com altres fundadors o fundadores, podria haver establert actes i pràctiques. No les desconegué. Practicà els primers divendres, repartia els “Oficis del Cor de Jesús”, difongué la “Coroneta d’or”, reformulada d’una pràctica italiana pel P. Gabriel Miralles Pocoví, fomentà i animà els Congregants, en l’*Última Exhortación*, que dirigí a les comunitats, a establir l’Associació dels Sagrats Cors, fundada pel mateix Miralles. Aspirà que el món sencer es consagràs als SS. Cors. Però la seva opció clara, encara que no formulada, fou l’espiritualitat. Perquè hi hagi espiritualitat hi ha d’haver praxi. I la vida del P. Joaquim ho mostra. Hi ha expressions clares, però no vinculades necessàriament a pràctiques devocionals obligatòries igualment per a tothom.

Per tot plegat, podem concloure que la resposta del P. Joaquim a la crida a promoure la devoció del Cor de Jesús i del de Maria fou una síntesi dels elements esmentats.

9. La síntesi de la Congregació, de 1969 ençà

La Congregació realitzà la primera síntesi pròpia, en el Capítol General especial de 1969-1970. Es partí d’intuïcions i d’expressions innovadores del P. Fundador. Per exemple: Déu com qui atreu la humanitat, el Traspassat com a expressió màxima de l’amor del Déu que s’entrega. En aquest aspecte, aprenem de contemplar Déu destacant-ne la misericòrdia; ens acostam a Jesús com l’elevat, és a dir, glorificat i victoriós, com a garantia d’esperança definitiva, però alhora fràgil, dèbil, petit, com la majoria de persones de la nostra humanitat. Ressaltam la proximitat de Déu en Jesús i el compromís d’aquest per trastocar els valors humans i les opcions de les persones.

Maria, amb el seu càntic, expressa quins són els sentiments del Déu de la Nova Aliança, i quins són els seus. Així la imitam en la seva fidelitat a Jesús, el seu Fill.

En coherència amb tot això, s'han desenvolupat alguns aspectes del que significa la felicitat que Déu vol comunicar. És clar que aquesta felicitat culmina en el cel. Però el missatge de Jesús, les seves actituds, les seves obres i les seves paraules inclouen irrenunciablement canvis en la humanitat, ja des d'ara. La teologia catòlica ha lluitat decennis per proclamar que el missatge de Jesús no és sols escatològic, és a dir, només per al més enllà. És un missatge per a aquí i avui. Aquesta afirmació té els seus riscos; però no és possible afirmar que Jesús parlà per a avui, en el moment de preparar l'Església, i quan es tracta de treure conseqüències per a establir unes noves relacions humanes prescindir de la força d'aquell missatge, refugiant-se en el fet que això significa entrar en les realitzacions temporals. Seria com dir que Jesús es desentengué dels pobres i que el seu cor no els estimà. La pobresa, la tortura, la malaltia, la ignorància, la marginació, etc., fan malbé ara i en la majoria de les persones les possibilitats de la felicitat mínima que es requereix per a viure amb dignitat.

La crida a la unió íntima amb el Cor de Jesús, fins a ser introduïts per Ell en la nafra del Costat, provinent de la mística germànica, roman com un repte que demana un desenvolupament urgent. No oblidem que el gran teòleg catòlic del s. XX, Karl Rahner, ressaltà la gran urgència dels cristians d'entrar en l'experiència mística. Certament, sense aquesta, el pluralisme que ha d'enriquir el món pot esdevenir amenaça, amb la qual cosa es renuncia al cor, o en ambient en què es perden els valors, i llavors recaiem en la fredor, que segons el P. Joaquim allunya de Déu.

10. Espiritualitat i rutina

És evident que lleva feina, complica menys la vida renunciar als valors carismàtics que configuren aquesta reinterpretació de l'espiritualitat dels SS. Cors. Devocionaris sobre el Cor de Jesús es compren a bon preu; descendir de l'espiritualitat, molt exigent i que compromet, i aferrar-se a una hora santa ja editada és expeditiu; renunciar a l'exemplaritat dels SS.CC. per a la Comunitat, tal com proposava el P. Fundador, no resol els problemes que provenen de l'individualisme de sempre i del postmodern.

11. El nostre repte consisteix a tornar a l'escena del Traspassat

Afliar-nos a la comunitat de qui el mira amb ulls nous. Fer un projecte compartit amb el laïcat d'aquesta mirada mística. Nuclear una comunitat de persones atretes per Aquell que fou elevat (cf. Jo 12,32). Apostar per l'atracció sobre la imposició, per la riquesa de Jesús i del Regne sobre el triomf de les estadístiques i de l'exhibició eclesiàstica. Atrahir-se a deixar-nos posseir per la mística de la unió amb els Sagrats Cors, en la profunditat dels quals coneixerem el nostre interior i el centre de la nostra persona i de tota persona. Optar per aquells per qui va optar Jesús, és a dir, per tots, però sempre començant pels més petits, perquè aquí Jesús establí el criteri d'autenticitat per al seu seguiment. Aquesta és la sempiterna frontera evangèlica per als qui formen l'Església dels atrets pel Traspassat.

12. Documents

Cronològicament, hem d'esmentar en primer lloc, els *Puntos Básicos de nuestro Instituto*, a *DOCE*, pàg. 3-19. Tinguem

present que els documents restants d'aquest capítol solen tenir una introducció que empalma amb aquest gir de la devoció a l'espiritualitat dels SS.CC.

Com a document carismàtic assumit per la Congregació com a norma, esmentam les *Regles* 83. Hauríem d'adduir els *Estatuts dels Laics Missioners dels Sagrats Cors* i el *Directori*, ambdós texts amb elements molt ben aconseguits. Tot amb tot, aquí apuntem les línies següents de força que trobam a les *Regles*:

1. **Dimensió bàsica**, que ens uneix a tot el poble de Déu: la Vida Religiosa com a desenvolupament de la **vocació baptismal**, *art. 34*. Té un sentit inclusiu, que abraça el laïcat en general i en particular els Laics Missioners dels Sagrats Cors.

2. **Dimensió experiencial de la comunicació amb Déu**, també d'arrels baptismals. La filiació de Déu. És a les *R 83*, *Introducció històrica*, pàg. 16-17.

3. **Dimensió comunitària**: el model de la comunitat: els SS.CC. L'estil comunitari: la comunitat apostòlica, *R 83*, 3.

4. **Dimensió missionera**: per a encendre l'amor, *R 2* i 4. Revitalització del presbiterat en dinàmica missionera, 69.

5. **Dimensió escatològica**, a partir d'una esperança transcendent, *R 84*.

6. **Dimensió històrica: per a una nova humanitat**. Un cor nou, estil nou, que brolla del nostre Credo, *R 15*. Un angle nou de la contemplació del cor de Déu en la història, des d'una comunitat nova, perquè hi veu amb ulls nous.

13. Bibliografia

Les publicacions de la Congregació, sobretot a la Delegació del Carib, desenvolupen aquestes línies. Els *Cuadernos Mura* presenten ofertes molt aconseguides en teologia pastoral.

Caldria afegir-hi les relectures que hi ha a la revista *Lluc*, 70 (núm. 756-757, maig agost, 1990) amb ocasió del Centenari de la Congregació i la que tenim a Bartomeu BENNÀSSAR, *Aproximaciones a algunos aspectos de la Vida Religiosa, a Retiro introductorio al XVI Capítulo General de los Misioneros de los Sagrados Corazones de Jesús y María (Mallorca)*, Sant Honorat 5 de juliol de 1999, són instruments prou vàlids per a encarrilar una nova praxi de la nostra espiritualitat.

La presència de la Congregació a Internet s'orienta en aquesta forma nova i original de veure Déu, Crist, Maria i el món. Quant als signes que donam com a Congregació, una part irrenunciable de la resposta depèn del grau d'implicació que tenim en les presències de frontera que assumeix programàticament la nostra comunitat.